

ДІЄВІСТЬ ЗАХОДІВ ПОЛІТИКИ ЗАЙНЯТОСТІ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Донецька область — одна з областей України, вагомим місцем в економіці якої посідає промисловість. Область виробляє п'яту частину загальнодержавного обсягу промислової продукції, займає провідне місце в Україні з виробництва цілого ряду основних видів промислової продукції. У структурі промислового виробництва переважають металургійний (49 %) та паливно-енергетичний комплекси (23,5 %). В умовах світової фінансово-економічної кризи ці два види промислового виробництва найбільш постраждали. На етапі подолання наслідків світової фінансової кризи в економіці одним із головних завдань у сфері зайнятості є збереження трудового потенціалу. Обласною службою зайнятості проводиться робота щодо впровадження стратегії державної служби зайнятості для забезпечення балансу попиту і пропозиції робочої сили на ринку праці. Зусиль обласної служби зайнятості збалансування попиту і пропозиції робочої сили в умовах демографічної і фінансово-економічної кризи замало. Таким чином, лише консолідація і активізація зусиль усіх суб'єктів політики зайнятості дозволить забезпечити результативність заходів політики зайнятості.

Діяльність державної служби зайнятості, механізмів регулювання ситуації на ринку праці, дієвості заходів політики зайнятості розглянута багатьма українськими вченими. Вагомий вклад у вирішення проблем регулювання сфери зайнятості зробили такі вчені, як В. Гречишкін [1] Я. Діденко [2], І. В. Жеребятнікова [3], М. М. Кім, С. В. Красноп'ярова [4–7], Р. Кузнєцова [8], Г. Кучер [9], В. Л. Міненко [10], А. А. Пилипенко, С. М. Пилипенко [11], В. Приймак [12], Н. Ушенко [13], І. Ф. Гнибіденко [14]. Разом з тим у наукових працях не достатньо уваги приділено консолідації зусиль місцевих органів влади і служб зайнятості щодо збалансування попиту і пропозиції робочої сили в умовах демографічної і фінансово-економічної кризи. Наявність спільного інтересу у подоланні зазначеної спільної проблеми дозволить забезпечити на початку консолідацію зусиль, а як результат — розвиток регіону шляхом співпраці у вирішенні проблем зайнятості населення.

Мета статті — шляхом аналізу найбільш поширених заходів політики зайнятості показати об'єми впливу служби зайнятості на вирішення проблем у сфері зайнятості, підкреслити необхідність втручання у вирішення таких проблем органів місцевого самоврядування.

Соціально-економічний розвиток територій потребує консолідації зусиль усіх суб'єктів, задіяних у реалізації заходів політики зайнятості. Сучасна ситуація у сфері зайнятості характеризується значними диспропорціями між потребою у праці і потребою у робочій силі. Проблеми задоволення потреби у праці у населення і потреби у робочій силі у суб'єктів господарювання — це дві найактуальніші взаємопов'язані проблеми для Донецької області, вирішення яких залежить від реалізації заходів щодо сприяння підвищенню зайнятості населення і здійснення соціального захисту безробітних. Базовою основою для виконання поставлених територіальними програмами зайнятості завдань та дієвості запланованих заходів є позитивні тенденції соціально-економічного розвитку. Послідовне виконання заходів Програми зайнятості забезпечується стабільним економічним зростанням. До 2008 р. в Донецькій області трималось нарощування темпів виробництва. Але розвиток економіки області, як і України в цілому, відбувається під впливом негативних світових процесів, зумовлених світовою фінансово-економічною і демографічною кризами. Антикризові заходи дозволяють пом'якшити соціальні наслідки кризи в реальному секторі економіки на фоні скорочення в сучасних умовах прямих інвестицій в економіку області (табл. 1) [15, с. 143–160].

Все це вплинуло на соціально-економічний розвиток регіону і на ситуації у сфері зайнятості. Загальна сума заборгованості із виплати заробітної плати знизилась (табл. 2) [16, с. 49; 17, с. 44].

Позитивна динаміка у 2010 р. зниження суми заборгованості заробітної плати порівняно з початком року на 32,7 млн грн, або на 12,3 % свідчить про тенденцію оздоровлення економіки, а з іншого боку, сама її наявність негативно позначається на довірі найманих працівників до роботодавців [16, с. 49; 17, с. 44].

В області здійснюється консолідація зусиль щодо виведення заробітної плати з «тіні», здійснюються заходи з легалізації заробітної плати, забезпечення роботодавцями усіх форм власності мінімальних державних гарантій із оплати праці. У містах і районах працюють робочі групи з питань легалізації трудових відносин. Необхідно відзначити, що саме організація громадських робіт у період кризи 30-х років у США мала найбільшу ефективність у подоланні безробіття. До комплексних перевірок залуча-

Таблиця 1. Баланс прямих інвестицій в економіку Донецької області

	Прямі іноземні інвестиції в Донецьку область	Прямі інвестиції з Донецької області	Баланс прямих інвестицій
2001	306,8	4,1	302,7
2002	334,7	4,2	330,5
2003	389,3	4	385,3
2004	436,4	5,9	430,5
2005	529,7	8	521,7
2006	614,4	9,5	604,9
2007	905,9	8	897,9
Всього за 2000–2006 роки	3517,2	43,7	3473,5
2008	1355,2	5335,1	-3979,9
2009	1529	5344,3	-3815,3
2010	1636,8	5395,8	-3759
2011	2061,5	5959,1	-3897,6
Всього за 2007–2010 роки	6582,5	22034,3	-15451,8
Всього за 2007–2010 роки	10099,7	22078	-11978,3

ються представники різних контролюючих органів (податкової служби, Прокуратури, Пенсійного фонду України, Державної служби зайнятості, Міністерства внутрішніх справ, Територіальних інспекцій праці), до програми перевірки якими включаються питання неформальних трудових відносин, наявності заборгованості із заробітної плати та виплати заробітної плати нижче встановленого законодавством мінімуму. Робота щодо легалізації доходів громадян ускладнюється у зв'язку з відсутністю єдиної для всіх цих органів влади методики формування балансу трудових ресурсів. Кожною владною структурою формуються бази даних відповідно до покладених на них функцій і діючого законодавства. Наприклад, податкова інспекція формує реєстр ідентифікаційних номерів громадян а також консолідує дані звіту ІДФ «Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку», державна служба зайнятості з метою соціального захисту від безробіття реєструє трудові договори між суб'єктом підприємницької діяльності і грома-

Таблиця 2. Динаміка суми заборгованості із виплати заробітної плати станом на 1 січня

Показники	2001	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
суми заборгованості із виплати заробітної плати станом на 1 січня, тис. грн	865224,8	282600,1	227750,5	178304,5	169029	263619,3	266201	233460,4
У % до попереднього періоду	87,9	44,1	80,6	78,3	94,8	156	101	87,7

дянином (табл. 3) [18], а Пенсійний фонд володіє персоналізацією внесків за даними Звіту про суми нарахованої заробітної плати (грошового забезпечен-

ня, доходу) застрахованих осіб і суми нарахованих внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування до органів Пенсійного фонду України.

Таблиця 3. Інформація щодо виконання трудового законодавства за 2006–2010 роки

Найменування центрів зайнятості	зареєстровано трудових договорів, одиниць					у % до 2006 року	Найменування центрів зайнятості	зареєстровано трудових договорів, одиниць					у % до 2006 року
	2006	2007	2008	2009	2010			2006	2007	2008	2009	2010	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Всього по області	41948	37204	35151	26229	30667	73,1
Донецький МЦЗ	9921	9147	9123	7204	7940	80,0	Новгородівський МЦЗ	86	70	107	57	89	103,5
Авдіївський МЦЗ	370	270	260	149	196	53,0	Селидівський МЦЗ	413	325	312	186	262	63,4
Артемівський МЦЗ	1219	1246	1060	691	869	71,3	Слов'янський МЦЗ	1452	1207	1068	687	1238	85,3
Горлівський МЦЗ	3329	2655	2664	1640	2102	63,1	Сніжнянський МЦЗ	791	758	700	570	633	80,0
Дебальцевський МЦЗ	922	632	569	368	563	61,1	Торезький МЦЗ	851	801	575	489	651	76,5
Дзержинський МЦЗ	864	578	529	343	397	45,9	Вугледарський МЦЗ	264	186	172	144	148	56,1
Димитровський МЦЗ	418	310	270	164	214	51,2	Харцизький МЦЗ	1041	863	722	509	680	65,3
Добропільський МЦЗ	729	719	606	479	418	57,3	Шахтарський МЦЗ	905	709	791	543	457	50,5
Докучаєвський МЦЗ	373	254	254	285	292	78,3	Ясинуватський МЦЗ	470	448	375	352	371	78,9
Дружківський МЦЗ	808	662	595	521	547	67,7	Олександрівський РЦЗ	136	120	166	66	98	72,1
Єнакієвський МЦЗ	1257	1031	988	787	791	62,9	Амвросіївський РЦЗ	476	475	362	286	322	67,6
Жданівський МЦЗ	120	87	82	68	57	47,5	Великоновоселківський РЦЗ	299	258	291	204	319	106,7
Кіровський МЦЗ	250	318	193	174	197	78,8	Волноваський РЦЗ	648	566	516	396	574	88,6
Костянтинівський МЦЗ	851	701	697	535	702	82,5	Володарський РЦЗ	146	149	122	71	100	68,5
Краматорський МЦЗ	2355	2096	1972	1409	1605	68,2	Мар'їнський РЦЗ	474	435	413	349	351	74,1
Красноармійський МЦЗ	1048	893	859	625	658	62,8	Новозавський РЦЗ	241	247	327	338	389	161,4
Краснолиманський МЦЗ	323	349	296	234	278	86,1	Першотравневий РЦЗ	371	328	316	238	354	95,4
Макіївський МЦЗ	3446	2847	2826	2127	2402	69,7	Старобешівський РЦЗ	354	376	376	300	332	93,8
Маріупільський МЦЗ	3713	3831	3380	2499	2807	75,6	Тельманівський РЦЗ	214	257	217	142	264	123,4

Таким чином, процес по легалізації доходів громадян ускладнюється відсутністю єдиних стандартів обліку трудових ресурсів, а саме всіх непрацюючих громадян працездатного віку.

Дані табл. 3 свідчать про зниження прийому найманих працівників на роботу серед суб'єктів підприємницької діяльності, які використовують труд найманих працівників. Така тенденція знижен-

ня економічної активності притаманна в цілому ситуації на ринку праці. У 2010 р. чисельність безробітних порівняно з чисельністю 2009 р. зменшилась на 11,4 %, або на 22,7 тис. осіб. Чисельність безробітних відповідно до 2001 р. скоротилась на 23,2 %, а відповідно до 2006 р. у зв'язку зі світовою фінансово-економічною кризою навпаки зросла на 41,5 %, або на 53,6 тис. осіб (табл. 4) [15–17].

Таблиця 4. Зареєстрована пропозиція робочої сили по Донецькій області за 2001–2010 роки (у віці 15–70 років)

Показники	2001	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010 р., у % до 2001 р.	2010 р., у % до 2006 р.
Економічно активне населення, тис. осіб	2315,2	2265,1	2261,6	2260,7	2267,3	2186,9	2166,6	93,6	95,8
Безробітні, тис. осіб	238,1	140,2	129,3	125,7	128,5	205,6	182,9	76,8	141,5
У % до економічно активного населення	10,3	6,2	5,7	5,6	5,7	9,4	8,4	x	x
Чисельність незайнятих громадян, які перебувають на обліку у службі зайнятості, на кінець року, тис. осіб	74,9	54,4	46	38,6	57,9	41,6	33	44,1	71,7
у % до економічно активного населення	3,2	2,4	2,0	1,7	2,6	1,9	1,5	x	x

У 2008–2010 роках було забезпечено зменшення середнього терміну тривалості безробіття. Більше половини зареєстрованих у службі зайнятості безробітних (53,2 %) перебували на обліку від одного до трьох місяців (табл. 5).

Підвищення відсотку тривалості безробіття серед безробітних осіб від 1 до 3 місяців з 17,9 % до 53,2 %, з одного боку, свідчить про дієвість заходів політики зайнятості саме в перші три місяці безробіття, а з іншого — така динаміка не відповідає тенденціям коефіцієнту обороту робочої сили (табл. 6) [15–17].

За період з 2001 по 2010 р. середньооблікова кількість штатних працівників зменшилась на 253,5 тис. осіб. За вказаний період коефіцієнт

обороту робочої сили по прийому залишився на рівні 24,4, у той час, як коефіцієнт обороту робочої сили по звільненню до 2009 р. зростав, а у 2010 р. навпаки зменшився. Таким чином, перевищення обсягу звільнення над обсягом прийому призвело до зменшення середньооблікової чисельності штатних працівників. Відповідно скорочення терміну перебування на обліку у службі зайнятості в першу чергу пов'язано з відмовою від послуг служби зайнятості. Розглянемо причини, через які безробітне населення відмовляється від послуг Державної служби зайнятості.

Безплатне сприяння у підборі підходящої роботи і працевлаштуванні (табл. 7) [18].

Таблиця 5. Тривалість безробіття в Донецькій області за 2001–2010 роки

	2001		2005		2006		2008		2009		2010	
	осіб	у % до підсумку	осіб	у % до підсумку	осіб	у % до підсумку	осіб	у % до підсумку	осіб	у % до підсумку	осіб	у % до підсумку
Мали статус безробітного	72140	100	64295	100	52915	100	54942	100	40887	100	32049	100
До 1 місяця	6955	9,6	6983	10,9	6888	13,0	17234	31,4	5178	12,7	5557	17,3
Від 1 до 3 місяців	12921	17,9	25090	39,0	22890	43,3	24153	44,0	17650	43,2	17057	53,2
Від 3 до 6 місяців	14446	20,0	9596	14,9	7311	13,8	5192	9,4	6149	15,0	4201	13,1
Від 6 до 9 місяців	10910	15,1	9364	14,6	6165	11,7	4384	8,0	8558	20,9	2906	9,1
Від 9 місяців до 1 року	9780	13,6	8011	12,5	5370	10,1	2602	4,7	2990	7,3	1824	5,7
Від 1 року	17128	23,7	5251	8,2	4291	8,1	1377	2,5	362	0,9	504	1,6
Середня тривалість безробіття	10	x	7	x	8	x	6	x	6	x	5	x

За період з 2001 по 2010 р. послугами державної служби зайнятості скористалось 1938,4 тис. осіб (в середньому 52,6 % з яких особи робітничих професій, 58,6 % жінок, 41,6 % молоді) з яких було працевлаштовано 676,2 тис. осіб, або 34,9 %. З кожним роком

чисельність громадян, які скористалися послугами служби зайнятості, поступово зменшується. У порівнянні з 2001 р. чисельність громадян, які скористалися послугами державної служби зайнятості, в цілому за рік скоротилась на 42,3 %. Таким чином,

Демографія, економіка праці, соціальна економіка та політика

Таблиця 6. Динаміка середньооблікової чисельності штатних працівників по Донецькій області за 2001–2010 роки

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Середньооблікова чисельність штатних працівників, тис. осіб	1410,3	1349,6	1312,6	1287	1289,9	1292,3	1286,8	1278,9	1168,7	1156,8
Коефіцієнт обороту робочої сили по прийому, у % до середньооблікової чисельності штатних працівників	24,4	25,4	27,6	27,8	28,2	27,4	28,6	27,3	22,8	24,4
Коефіцієнт обороту робочої сили по звільненню, у % до середньооблікової чисельності штатних працівників	28,3	29	29,4	29	29,2	29,1	29,6	33,2	29,6	27,4

Таблиця 7. Рівень працевлаштування службою зайнятості

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	у % до 2001 року	у % до 2006 року
Чисельність незайнятих громадян, які скористалися послугами державної служби зайнятості, тис. осіб	235,7	224,7	223,3	215,8	203,6	183,0	171,7	176,6	168,0	136,0	57,7	74,3
службовці	67,5	62,5	62,9	57,7	56,1	51,9	49,4	53,2	55,6	48,6	72,0	93,7
у % до чисельності незайнятих громадян	28,6	27,8	28,2	26,7	27,6	28,3	28,7	30,2	33,1	35,8	x	x
робітники	128,9	121,7	118,5	110,4	103,7	94,9	91,3	93,9	88,9	68,9	53,4	72,6
у % до чисельності незайнятих громадян	54,7	54,2	53,1	51,2	50,9	51,8	53,2	53,2	52,9	50,6	x	x
жінок, осіб	140,5	136,0	136,8	132,6	123,0	109,0	99,6	98,9	90,7	74,7	53,2	68,6
у % до чисельності незайнятих громадян	59,6	60,5	61,3	61,4	60,4	59,6	58,0	56,0	54,0	55,0	x	x
молоді у віці до 28 років, осіб	78,39	76,9	75,5	x	x	x	x	x	x	x	x	x
у % до чисельності незайнятих громадян	33,3	34,2	33,8	x	x	x	x	x	x	x	x	x
молоді у віці до 35 років, осіб	x	x	x	108,5	105,7	94,6	88,7	89,4	85,9	71,9	x	76,0
у % до чисельності незайнятих громадян	x	x	x	50,3	51,9	51,7	51,7	50,6	51,1	52,9	x	x
з них працевлаштовані	66,7	66,4	68,7	72,6	78,0	72,3	80,1	74,3	46,7	50,4	75,6	69,7
у % до чисельності незайнятих громадян, які скористалися послугами державної служби зайнятості	28,3	29,6	30,8	33,6	38,3	39,5	46,7	42,1	27,8	37,1	x	x

рівень працевлаштування 37,1 % перевищує середній показник працевлаштування за десять років на 1,7 %, але це переважно за рахунок зменшення загальної чисельності осіб, які звернулись до служби зайнятості за допомогою у працевлаштуванні. Значною перешкодою у задоволенні потреби у праці для осіб, які звертались до служби зайнятості, є територіальний дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці. Більше половини вакантних робочих місць зосереджено у п'яти містах Донецької області (табл. 8) [18].

Вирішити проблему дисбалансу між попитом і пропозицією на ринку праці Донецької області лише зусиллями Державної служби зайнятості неможливо.

Але враховуючи наявність не лише територіального дисбалансу між попитом і пропозицією робочої сили, а й професійно-кваліфікаційної розбалансованості попиту і пропозиції робочої сили, діяльність Державної служби зайнятості розповсюджується на підвищення якості трудового потенціалу регіону.

За даними Донецького обласного центру зайнятості, за період з 2001 по 2010 р. пройшли професійне навчання 127654 тис. осіб, або 6,6 % від загальної чисельності, які перебували на обліку (табл. 9) [18].

За територіальною структурою лідерами є Донецький (16,7 %) і Горлівський (10,2 %) міські центри зайнятості.

Таблиця 8. Територіальний дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці Донецької області за 2005–2010 роки

Найменування центрів зайнятості	Територіальна структура потреби у праці і незайнятих громадян робітників, які перебувають на обліку в службі зайнятості, %						Територіальна структура потреби у робочій силі, %					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Всього по області	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Донецький МЦЗ	7,0	8,3	8,3	8,5	9,3	9,7	27,0	24,2	21,0	20,6	23,6	20,6
Горлівський МЦЗ	9,3	8,7	9,7	9,4	8,6	8,9	10,2	10,0	9,3	10,7	12,5	16,6
Краматорський МЦЗ	5,2	5,1	4,9	5,3	6,0	6,2	2,6	4,1	4,5	5,0	5,0	5,2
Макіївський МЦЗ	8,7	8,6	8,7	8,8	11,2	9,7	10,2	12,4	18,5	15,6	15,7	9,0
Маріупільський МЦЗ	3,1	3,6	4,3	5,1	6,7	7,3	8,4	10,0	8,3	10,8	6,3	6,0
інші	66,7	65,6	64,1	62,8	58,3	58,2	41,5	39,2	38,4	37,3	37,0	42,6

Таблиця 9. Рівень проходження професійного навчання за сприянням Державної служби зайнятості по Донецькій області за 2001–2010 роки

Найменування центрів зайнятості	Всього по області										у % до 2001 року	у % до 2006 року
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010		
Чисельність незайнятих громадян, які перебувають на обліку у службі зайнятості, осіб	235727	224685	223256	215798	203624	182989	171694	176573	168009	135962	57,7	74,3
Чисельність незайнятих громадян, що проходили професійне навчання, осіб	11678	11582	11797	12273	12510	13528	14699	15735	8947	14905	127,6	110,2
у % до чисельності незайнятих громадян, які перебувають на обліку у службі зайнятості	5,0	5,2	5,3	5,7	6,1	7,4	8,6	8,9	5,3	11,0	x	x

Динаміка участі населення у громадських роботах, організованих Державною службою зайнятості, показує тенденцію найбільш активнішого використання цього заходу у період з 2004 по 2007 р. Всього за 2001–2010 роки прийняло участь у громадських роботах 358173 осіб, або 18,5 %, у тому числі участь у громадських роботах брали школярі і студенти в період канікул (табл. 10) [18].

Найбільш активно використовують організацію громадських робіт у Донецькому, Горлівському, Костянтинівському, Краматорському, Макіївському, Маріупольському, Слов'янському і Торезькому міських центрах зайнятості. Необхідно відзначити, що саме організація громадських робіт у період кризи 30-х років у США мала найбільшу ефективність у подоланні безробіття.

Реалізація Державної та територіальних програм зайнятості населення направлена на розширення сфери прикладання праці за рахунок збереження ефективно функціонуючих і створення нових робочих місць. Протягом 2006–2010 рр. введено в

дію 490085 робочих місць, що склало 102 % завдання Програми зайнятості (табл. 11) [18].

За 2006–2010 рр. найбільш активно створювалися нові робочі місця у м. Донецьку (134589 робочих місць), Артемівську (11097 робочих місць), Горлівці (33219 робочих місць), Єнакієве (13508 робочих місць), Краматорську (23871 робочих місць), Макіївці (42996 робочих місць), Маріуполі (48680 робочих місць), у м. Слов'янську (16749 робочих місць) [18].

Пріоритетом у діяльності Державної служби зайнятості є сприяння зайнятості населення. Одним із перспективних напрямів працевлаштування громадян є самозайнятість — створення безробітним власної справи у тій галузі підприємницької діяльності, яка найбільш відповідає освіті, досвіду роботи, нахилам безробітного. За кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття з метою залучення безробітних до підприємницької діяльності стали підприємцями і започаткували власну справу за останні десять років лише 19153 особи [18]. Однак не всі незайняті гро-

Таблиця 10. Динаміка участі населення області у громадських роботах, організованих за допомогою служби зайнятості

Найменування центрів зайнятості	Чисельність громадян, які брали участь у громадських роботах, осіб										у % до 2001 року	у % до 2006 року
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010		
Всього по області	20506	25255	38632	47235	46043	45954	43977	37355	24015	29201	142,4	63,5
Донецький МЦЗ	1861	2110	3115	3824	3436	3753	3700	3000	3000	3134	168,4	83,5
Авдіївський МЦЗ	236	308	389	442	352	201	208	167	43	150	63,6	74,6
Артемівський МЦЗ	1134	997	1808	2052	2135	2286	2324	2307	1296	1619	142,8	70,8
Горлівський МЦЗ	1594	2044	4626	5053	5065	4286	4378	3009	2104	2514	157,7	58,7
Дебальцевський МЦЗ	550	549	957	1013	907	998	863	801	69	322	58,5	32,3
Дзержинський МЦЗ	262	583	644	765	433	472	479	472	259	316	120,6	66,9
Димитровський МЦЗ	305	457	514	862	441	470	335	297	115	354	116,1	75,3
Добропільський МЦЗ	586	622	866	960	1073	1085	1099	1024	433	515	87,9	47,5
Докучаєвський МЦЗ	281	206	430	359	326	144	197	217	132	189	67,3	131,3
Дружківський МЦЗ	614	1130	1038	1975	1629	1427	1434	1256	1202	1376	224,1	96,4
Єнакієвський МЦЗ	976	894	1584	1614	1664	1511	1322	966	340	1103	113,0	73,0
Жданівський МЦЗ	195	168	222	276	272	282	270	177	130	168	86,2	59,6
Кіровський МЦЗ	94	220	185	316	329	325	250	214	112	163	173,4	50,2
Костянтинівський МЦЗ	1180	1929	2299	3117	2809	2512	2387	2156	1542	1394	118,1	55,5
Краматорський МЦЗ	1466	1397	1623	2451	2228	2371	2256	1647	931	1445	98,6	60,9
Красноармійський МЦЗ	549	861	1288	1528	1435	1503	1404	981	385	596	108,6	39,7
Краснолиманський МЦЗ	386	421	627	706	884	808	791	846	809	532	137,8	65,8
Макіївський МЦЗ	935	1853	2154	2808	3762	4226	3771	3220	1396	2388	255,4	56,5
Маріупільський МЦЗ	539	673	1112	1417	1231	1608	1621	1636	947	1059	196,5	65,9
Новгородівський МЦЗ	206	203	195	296	244	264	215	236	255	231	112,1	87,5
Селидівський МЦЗ	609	451	998	975	984	1017	950	768	426	536	88,0	52,7
Слов'янський МЦЗ	979	1286	1785	1902	2475	2669	2416	1617	1464	1199	122,5	44,9
Сніжнянський МЦЗ	473	605	1277	1263	1024	1215	1213	1012	371	490	103,6	40,3
Торезький МЦЗ	478	919	1068	1532	1530	1461	1314	1240	818	868	181,6	59,4
Вугледарський МЦЗ	157	201	411	553	439	550	460	406	127	217	138,2	39,5
Харцизький МЦЗ	245	190	589	1295	1147	1325	1224	1051	488	925	377,6	69,8
Шахтарський МЦЗ	441	324	1179	1084	1158	1181	1229	1074	737	674	152,8	57,1
Ясинуватський МЦЗ	142	272	266	573	561	634	600	546	225	481	338,7	75,9
Олександрівський РЦЗ	379	311	409	502	541	550	584	530	331	335	88,4	60,9
Амвросіївський РЦЗ	539	456	813	1279	1242	729	705	834	808	855	158,6	117,3
Великоновоселківський РЦЗ	315	494	1003	1146	1055	947	985	907	768	611	194,0	64,5
Волноваський РЦЗ	439	455	824	779	793	723	856	741	607	685	156,0	94,7
Володарський РЦЗ	201	208	232	283	276	281	253	250	180	175	87,1	62,3
Мар'їнський РЦЗ	263	539	803	842	853	784	563	515	191	352	133,8	44,9
Новоазовський РЦЗ	136	144	299	380	346	362	361	315	400	328	241,2	90,6
Першотравневий РЦЗ	238	275	346	340	201	190	172	174	170	156	65,5	82,1
Старобешівський РЦЗ	283	322	407	463	551	572	505	447	178	398	140,6	69,6
Тельманівський РЦЗ	240	178	247	210	212	232	283	299	226	348	145,0	150,0

мадяни здатні не лише організувати власну справу а й в подальшому її розвивати. Для організації і розвитку бізнесу від її організатора потрібно багато інвестицій і не лише матеріальних (у вигляді річної суми допомоги по безробіттю), а здібностей, вдачі, наполегливості. Таким чином, як показує динаміка чисельності незайнятих громадян, які організували власну підприємницьку діяльність, за рахунок виплати одноразової допомоги по безробіттю з кожним роком цей захід активної політики зайнятості використовується у вирішенні ситуації на ринку праці не так активно, як це було у 2002–2005 роках. З настанням скрутних соціально-економічних умов стану області чисельність бажаючих організувати власну справу з кожним роком зменшується (табл. 12) [18].

За 2001–2010 рр. всього створено 23370 додаткових робочих місць роботодавцями для працевлаштування безробітних за рахунок дотацій з Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття [17]. Порядок визначає умови, механізм надання роботодавцю дотації на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітних затверджено наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 10.01.2001 р. № 1. Реалізація цього заходу на практиці набирає з кожним роком темпи, але місцеві органи влади не можуть вплинути на його реалізацію, бо рішення про виділення коштів на його реалізацію на той чи іншій території приймається виключно керівництвом Фонду. Дотація

Таблиця 11. Виконання річних завдань Програми зайнятості в Донецькій області щодо створення нових робочих місць за 2006–2010 роки

Найменування міст та районів області	2006			2007		
	План відповідно до програми зайнятості	Створено робочих місць (факт), одиниць	% виконання плану	План відповідно до програми зайнятості	Створено робочих місць (факт), одиниць	% виконання плану
Всього по області	109000	115624	106,1	105000	109789	104,6
Донецьк	26432	28756	108,8	26432	28259	106,9
Авдіївка	821	840	102,3	821	850	103,5
Артемівськ	1990	2655	133,4	1990	3179	159,7
Вугледар	630	587	93,2	600	587	97,8
Горлівка	7704	6917	89,8	7100	7106	100,1
Дебальцево	910	985	108,2	910	957	105,2
Дзержинськ	821	1319	160,7	821	999	121,7
Димитров	965	891	92,3	890	711	79,9
Добропілля	1070	1594	149,0	1070	1429	133,6
Докучасвськ	536	638	119,0	536	597	111,4
Дружківка	2138	1574	73,6	2000	2144	107,2
Єнакієве	3672	3681	100,2	3600	3262	90,6
Жданівка	523	228	43,6	300	350	116,7
Кіровське	1305	1306	100,1	1000	805	80,5
Костянтинівка	2552	2366	92,7	2200	2204	100,2
Краматорськ	5100	5393	105,7	5100	5305	104,0
Красний Лиман	1131	793	70,1	750	765	102,0
Красноармійськ	2288	2370	103,6	2288	2296	100,3
Макіївка	10000	9933	99,3	10000	10189	101,9
Маріуполь	10801	10859	100,5	10800	11542	106,9
Новгородівка	408	326	79,9	320	323	100,9
Селидове	1250	931	74,5	1000	1000	100,0
Слов'янськ	4212	4218	100,1	4212	3834	91,0
Сніжне	2100	1502	71,5	1800	1612	89,6
Торез	2145	2148	100,1	2100	2102	100,1
Харцизьк	2409	2105	87,4	2150	2013	93,6
Шахтарськ	2136	2136	100,0	2100	2113	100,6
Ясинувата	760	715	94,1	740	750	101,4
Амвросіївський район	1014	1080	106,5	1014	1117	110,2
Артемівський район	610	701	114,9	610	697	114,3
В. Новосілівський район	945	1206	127,6	945	945	100,0
Волноваський район	1895	1902	100,4	1771	1851	104,5
Володарський район	180	364	202,2	180	331	183,9
Добропільський район	310	317	102,3	310	319	102,9
Костянтинівський район	770	773	100,4	650	662	101,8
Красноармійський район	494	502	101,6	490	500	102,0
Мар'їнський район	1491	1357	91,0	1150	1299	113,0
Новоазовський район	507	5159	1017,6	507	538	106,1
Олександрівський район	702	338	48,1	550	630	114,5
Першотравневий район	621	678	109,2	621	736	118,5
Слов'янський район	830	831	100,1	750	678	90,4
Старобешівський район	490	1240	253,1	490	704	143,7
Тельманівський район	500	570	114,0	500	580	116,0
Шахтарський район	488	488	100,0	488	508	104,1
Ясинуватський район	344	352	102,3	344	411	119,5

надається роботодавцю за умови працевлаштування безробітних на строк понад два роки.

Таким чином, вирішення проблем зайнятості населення на території області лише силами служби зайнятості неможливо, бо дії служби зайнятості в першу чергу направлені на сприяння працевлаштуванню безробітних і підтримку незайнятого населення у скрутних життєвих умовах шляхом виплати допомоги по безробіттю, перенавчанням актуальним на ринку праці професіям, наданням можливості працевлаштування на тимчасові робочі місця, відкриття безробітним власної справи.

туванню безробітних і підтримку незайнятого населення у скрутних життєвих умовах шляхом виплати допомоги по безробіттю, перенавчанням актуальним на ринку праці професіям, наданням можливості працевлаштування на тимчасові робочі місця, відкриття безробітним власної справи.

Демографія, економіка праці, соціальна економіка та політика

Продовження таблиці 11

Найменування міст та районів області	2008			2009			2010		
	План відповідно до програми зайнятості	Створено робочих місць (факт), одиниць	% виконання плану	План відповідно до програми зайнятості	Створено робочих місць (факт), одиниць	% виконання плану	План відповідно до програми зайнятості	Створено робочих місць (факт), одиниць	% виконання плану
Всього по області	105000	110183	104,9	105000	75901	72,3	56497	78588	139,1
Донецьк	26430	31378	118,7	26430	21475	81,3	15120	24721	163,5
Авдіївка	820	762	92,9	820	805	98,2	450	942	209,3
Артемівськ	2000	2320	116,0	2000	1664	83,2	600	1279	213,2
Вугледар	600	489	81,5	600	374	62,3	400	401	100,3
Горлівка	7100	7926	111,6	7100	4761	67,1	3550	6509	183,4
Дебальцево	950	948	99,8	950	510	53,7	450	745	165,6
Дзержинськ	870	1001	115,1	870	696	80,0	500	842	168,4
Димитров	900	753	83,7	900	545	60,6	480	552	115,0
Добропілля	1100	1254	114,0	1100	952	86,5	950	968	101,9
Доучасвськ	570	638	111,9	570	514	90,2	260	407	156,5
Дружківка	2000	2017	100,9	2000	987	49,4	1000	1083	108,3
Єнакієве	3600	3205	89,0	3600	1422	39,5	1100	1938	176,2
Жданівка	320	324	101,3	320	173	54,1	180	184	102,2
Кіровське	900	450	50,0	900	362	40,2	450	397	88,2
Костянтинівка	2220	2778	125,1	2220	1035	46,6	1200	1336	111,3
Краматорськ	5100	5306	104,0	5100	3920	76,9	3100	3947	127,3
Красний Лиман	750	801	106,8	750	582	77,6	530	617	116,4
Красноармійськ	2290	2293	100,1	2290	1465	64,0	1100	1178	107,1
Макіївка	10000	10492	104,9	10000	7013	70,1	5000	5369	107,4
Маріуполь	10800	9202	85,2	10800	8923	82,6	5000	8154	163,1
Новоградівка	320	311	97,2	320	169	52,8	133	211	158,6
Селидове	1000	1061	106,1	1000	506	50,6	500	672	134,4
Слов'янськ	4030	3304	82,0	4030	2537	63,0	2700	2856	105,8
Сніжне	1800	1527	84,8	1800	978	54,3	900	1046	116,2
Торез	2100	2103	100,1	2100	1169	55,7	1100	1101	100,1
Харцизьк	2150	2263	105,3	2150	1314	61,1	1000	1193	119,3
Шахтарськ	2110	2137	101,3	2110	1547	73,3	1200	829	69,1
Ясинувата	750	754	100,5	750	512	68,3	550	560	101,8
Амвросіївський район	1000	1540	154,0	1000	830	83,0	700	694	99,1
Артемівський район	610	665	109,0	610	660	108,2	200	414	207,0
В. Новосілівський район	950	954	100,4	950	646	68,0	502	690	137,5
Волноваський район	1770	1774	100,2	1770	1323	74,7	807	1005	124,5
Володарський район	180	286	158,9	180	166	92,2	190	214	112,6
Добропільський район	310	313	101,0	310	163	52,6	155	185	119,4
Костянтинівський район	650	697	107,2	650	403	62,0	180	220	122,2
Красноармійський район	490	493	100,6	490	628	128,2	350	353	100,9
Мар'їнський район	1150	1216	105,7	1150	1209	105,1	850	1356	159,5
Новоазовський район	510	646	126,7	510	551	108,0	510	585	114,7
Олександрівський район	560	552	98,6	560	453	80,9	450	474	105,3
Першотравневий район	620	571	92,1	620	409	66,0	450	494	109,8
Слов'янський район	700	655	93,6	700	374	53,4	200	379	189,5
Старобешівський район	520	613	117,9	520	466	89,6	400	553	138,3
Тельманівський район	570	580	101,8	570	329	57,7	570	431	75,6
Шахтарський район	480	481	100,2	480	155	32,3	250	204	81,6
Ясинуватський район	350	350	100,0	350	226	64,6	230	300	130,4

Висновки. Вирішення проблем зайнятості населення на території Донецької області повинно

відбуватися шляхом консолідації зусиль всіх суб'єктів політики зайнятості. Лише спільна заінте-

Таблиця 12. Створення додаткових робочих місць і розвиток підприємництва

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	у % до 2001 року	у % до 2006 року
Чисельність незайнятих громадян, які організували власну підприємницьку діяльність за рахунок виплати одноразової допомоги по безробіттю	1298	3096	3141	3335	3064	1363	1407	1712	0	737	56,8	54,1
Кількість створених додаткових робочих місць за рахунок надання дотацій роботодавцям на створення додаткових робочих місць, одиниць	1201	2449	3120	3414	3173	2066	2269	2588	303	2788	232,1	134,9

ресованість у вирішенні соціально-економічних проблем області дозволить виправити ситуацію на ринку праці. Таким чином, розроблені службою зайнятості територіальні програми зайнятості повинні бути затверджені рішенням органу місцевого самоврядування. Спільна участь громади і органів влади забезпечить підвищення дієвості заходів політики зайнятості і сприятиме подоланню фінансово-економічних перепонів у розвитку територій.

Список використаної літератури

1. Гречишкін В. Удосконалення державного управління зайнятістю населення / В. Гречишкін // Україна: аспекти праці. — 2008. — № 7. — С. 17–19.
2. Діденко Я. Формування ефективної державної політики зайнятості в Україні / Я. Діденко // Україна: аспекти праці. — 2007. — № 2. — С. 3–7.
3. Жеребятнікова І. В. Мета політики зайнятості населення в умовах соціально-економічних змін / І. В. Жеребятнікова // Удосконалення механізму державного управління зайнятістю населення та особливості його застосування в депресивних регіонах : зб. наук пр. — Х. : УАДУ (ХФ), 2005. — С. 92–94.
4. Кім М. М. Удосконалення структури механізму управління зайнятістю / М. М. Кім, С. В. Краснопорова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. — Х. : УАДУ (ХФ), 2005. — № 3. — С. 132–136.
5. Краснопорова С. В. Державне управління зайнятістю: орієнтація на людину / С. В. Краснопорова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук пр. — Х. : УАДУ (ХФ), 2005. — № 3. — С. 132–136.
6. Краснопорова С. В. Деякі нові погляди щодо механізмів вдосконалення зайнятості населення в Україні / С. В. Краснопорова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук пр. — Х. : УАДУ (ХФ), 2004. — № 1. — С. 128–135.
7. Краснопорова С. В. Механізм удосконалення регіонального управління у сфері зайнятості населення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : 25.00.04 / С. В. Краснопорова. — Х. : УАДУ. — 19 с.
8. Кузнецова Р. Напрями вдосконалення механізму розвитку самозайнятості населення / Р. Кузнецова // Соціальний захист. — 2005. — № 3. — С. 47–53.
9. Кучер Г. Соціально вразливі категорії населення і ринок праці в сучасних умовах / Г. Кучер // Україна: аспекти праці. — 2007. — № 2. — С. 8–13.
10. Міненко В. Л. Регіональна політика зайнятості населення / В. Л. Міненко // зб. наук. пр. — Х. : УАДУ, 2008. — № 3. — С. 181–185.
11. Пилипенко А. А. Безробіття та державна політика його обмеження на регіональному рівні / А. А. Пилипенко, С. М. Пилипенко // Удосконалення механізму державного управління зайнятістю населення та особливості його застосування в депресивних регіонах : зб. наук. пр. — Х. : УАДУ, 2005. — С. 23–27.
12. Приймак В. Регіональні особливості безробіття в Україні / В. Приймак // Україна: аспекти праці. — 2008. — № 4. — С. 8–13.
13. Ушенко Н. Інноваційна модель менеджменту зайнятості / Н. Ушенко // Україна: аспекти праці. — 2008. — № 7. — С. 9–16.
14. Гнибіденко І. Ф. Фінансово-економічна криза: стан та перспективи її подолання / І. Ф. Гнибіденко // Ринок праці та зайнятість населення. — 2009. — № 1. — С. 11–16.
15. Статистичний щорічник Донецької області за 2005 рік / під ред. О. А. Зеленого ; Головне управління статистики у Донецькій області. — 2011. — 502 с.
16. Стан ринку праці Донецької області у 2007 році / під ред. О. А. Зеленого ; Головне управління статистики у Донецькій області. — 2008. — 590 с.
17. Стан ринку праці Донецької області у 2010 році / під ред. О. А. Зеленого ; Головне управління статистики у Донецькій області. — 2011. — 60 с.
18. Лист Донецького обласного центру зайнятості від 29.07.2011 р. № 02/2760.

Надійшла до редакції 14.11.2011 р.